

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

21 oktober 1998

BELEIDSBRIEF

Monumenten

Beleidsprioriteiten 1998-1999

ingediend door de heer Luc Martens,
Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn

MONUMENTEN

De basis voor het beleid inzake monumentenzorg ligt in de **oriënteringsnota 'Monumentenzorg'** die - ondersteund door een motie van aanbeveling - op 18 december 1997 door het Vlaams Parlement werd aangenomen.

Het **cultureel perspectief** van de monumentenzorg wint aan belang. Het feit dat monumentenzorg in deze legislatuur opnieuw onder de bevoegdheid valt van de minster van Cultuur stimuleert deze evolutie. Doch ook in recente publicaties van onder meer de Koning Boudewijnstichting wordt gepleit voor een open en geïntegreerde benadering van de monumentenzorg.

Waar men vroeger hoofdzakelijk oog had voor het monument op zich - *de stenen, de materie* - staat nu veeleer *het verhaal* van het monument centraal. Welke betekenis kan het monument verwerven in een dorpsweefsel? Hoe kan het meehelpen aan de uitbouw van een stedelijke cultuur?

Van een louter objectgerichte benadering evolueren we naar een cultureel-maatschappelijke.

Monumentenzorg mag niet verengd worden tot het klasseren van waardevolle gebouwen en sites of het uitdelen van premies voor restauratie. En ook de schrik voor een bevriezend effect van het beschermingsbeleid moet plaats maken voor de wil om monumenten een actuele bestemming te geven en een rol te laten spelen in het actief leven van vandaag.

Monumentenzorg kan immers een belangrijke katalysator zijn voor het **verbeteren van onze leefomgeving**.

Open Monumentendag vierde in 1998 zijn tiende verjaardag. Gedurende de voorbije tien jaar is er veel ten goede gekeerd. De aandacht voor ons bouwkundig erfgoed en de publieke belangstelling is sterk gegroeid. Maar ook de investeringen door zowel de overheid als de eigenaars zijn meer dan verdubbeld.

De **sensibiliserende kracht** van de Open Monumentendag heeft hierin een belangrijke rol gespeeld en zorgt ook voor **een breder draagvlak** voor de monumentenzorg. Daarenboven ontstaat rond de Open Monumentendag een mooi netwerk van vrijwilligers die zich ook na de Open Monumentendag blijven inzetten voor ons erfgoed.

In een toekomstperspectief zou Monumentenzorg nog meer als een *evidentie* moeten worden beschouwd; weg uit het verdomhoekje, weg uit het defensieve. Monumentenzorg wordt nog teveel als *spelbreker* aangezien.

Daarom is het belangrijk om een **geïntegreerd monumentenbeleid** uit te bouwen dat synergie ontwikkelt met andere sectoren. Synergie met sociale huisvesting, met tewerkstelling, met cultuur en toerisme, maar ook met steden en gemeenten, met de provincies en de federale en Europese overheid.

We moeten komen tot **een algemeen aanvaarde monumentenzorg** die steunt op :

- een breed maatschappelijk draagvlak,
- een goede inventarisatie van het erfgoed
- een preventief onderhoud en
- een toekomstgerichte benadering voor de bestemming.

In 1999 zal dit beleid verder worden ontwikkeld. Hiertoe voorzie ik de volgende initiatieven en beleidsinstrumenten :

1. **Forse verhoging van het budget voor restauraties**

Het budget voor de restauratie van monumenten stijgt met 150 mio BEF.

Dit is belangrijk om tal van redenen:

- De achterstand inzake restauratiepremie-aanvragen kan verder ingelopen worden.
- Een aantal monumenten met een bijzondere culturele uitstraling kunnen sneller worden gerestaureerd. Veel aandacht zal in eerste instantie gaan naar het programma Brugge 2002.
- De verhoging zal een gunstig effect hebben op de tewerkstelling. We zullen ook voorstellen om een werkervaringsproject op te zetten voor langdurig werklozen en laaggeschoolden.

2. **Nog meer aandacht voor het cultureel perspectief van monumentenzorg**

Monumenten horen niet thuis onder een glazen stolp maar moeten een eigentijdse betekenis kunnen verwerven en aantrekkelijk zijn voor de bevolking. Tot nu toe worden eigenaars van monumenten enkel ondersteund voor het opknappen van het monument en niet voor de toegevoegde culturele waarde. Het is tijd om hierin verandering te brengen en te zoeken naar mogelijkheden om eigenaars en verenigingen te stimuleren en te ondersteunen bij een publieksgerichte ontsluiting van het monument. De culturele dimensie van monumentenzorg zal hierdoor nog sterker naar voren kunnen komen.

De Stichting Vlaams Erfgoed en de Vlaamse Contactcommissie voor Monumentenzorg hebben hierin, elk binnen hun eigen taakstelling, een belangrijke voortrekkersrol te vervullen.

3. **Meer aandacht voor permanent onderhoud**

Restauraties zijn duur omdat het monument meestal al vergaand vervallen is. Een permanent onderhoud kan dit verhelpen. Vandaar dat Monumentenwacht een model-onderhoudsprogramma heeft uitgewerkt en ook meer en meer begeleiding biedt in het permanent technisch beheer van een monument. Daarnaast wordt het budget voor de onderhoudspremies sterk opgetrokken met meer dan 50%.

4. Het ontwikkelen van **synergie** met andere sectoren

Synergie met tewerkstelling:

Het JORES-project dat jongeren de kans biedt om een restauratiestage te lopen en in dienst te komen bij een aannemer is succesvol en wordt gecontinueerd. Maar ook in de onderhoudsmarkt moet het mogelijk zijn om laaggeschoolden werkervaring aan te bieden.

Het Vlaams Centrum voor Ambacht en Restauratie zal hiertoe een project uitwerken.

Synergie met huisvesting:

Veel monumentale panden kunnen herbestemd worden voor collectief wonen. Denken we maar aan oude abdijen of fabriekspanden die een nieuwe thuis kunnen bieden aan sociale huisvesting, bejaarden, studenten, Dergelijke herbestemmingen zullen worden gepromoot. Aan deze restauraties zal ook een zekere prioriteit worden toegekend.

Synergie met cultuur en toerisme:

Het verenigingsleven is heel belangrijk voor de uitbouw van een goede ontsluiting van onze monumenten. We kunnen de verenigingen en de eigenaars hierin wellicht nog beter begeleiden. Ook hier moeten diverse partners kunnen samengebracht worden om tot een efficiënt consulting-concept te komen. Ik denk aan Toerisme Vlaanderen, de Stichting Vlaams Erfgoed, de Vlaamse Contactcommissie voor Monumentenzorg, de Koning Boudewijnstichting, de Vereniging van Vlaamse provincies en de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten.

5. Eén **dienstverlenend netwerk** voor monumentenzorg

Vandaag bestaan er vier verenigingen op Vlaams niveau die elk afzonderlijk en met een specifieke taak ten dienste staan van eigenaars, verenigingen en overheden. Het zijn de Monumentenwacht, de Stichting Vlaams Erfgoed, de Vlaamse Contactcommissie en het Centrum voor Ambacht en Restauratie. Deze vier verenigingen zullen als netwerk tot een echt steunpunt worden uitgebouwd : één duidelijk aanspreekpunt. De Koning Boudewijnstichting begeleidt dit proces.

Hopelijk kunnen we hiervoor ook rekenen op een partnership met de provincies en de steden en gemeenten. Nu reeds zijn de vijf provincies en ook verschillende steden en gemeenten op een bijzondere manier actief in de monumentenzorg.

6. **Complementariteit** met de provincies en de steden en gemeenten

Naast de reeds opgesomde initiatieven zal met de Vereniging van Vlaamse Provincies en met de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten een doelgerichte samenwerking met de provincies en de steden en gemeenten worden onderzocht. Het gaat hier onder meer over het actualiseren van de inventaris van het bouwkundig erfgoed, de integratie binnen het ruimtelijk beleid, de dienstverlening naar het publiek, de sensibilisering en advisering inzake het beschermingsbeleid.

7. Een actieplan voor het **Kerkelijk Erfgoed**

Voor het kerkelijk erfgoed zal in maart 1999 een **toekomstgericht actieplan** worden voorgesteld, op basis van een studie die momenteel wordt uitgewerkt door de Stichting Vlaams Erfgoed (in samenwerking met de kerkelijke overheid). Dit actieplan zal zowel gaan over de inventarisatie en ontsluiting van het kerkelijk erfgoed als over medegebruik en herbestemming. Ook de soms complexe juridische aspecten zullen aan bod komen.

8. Een decreet tot bescherming van het **Varend Patrimonium**

Het varend patrimonium heeft een dusdanige specificiteit dat de bestaande beschermingswetgeving eigenlijk niet geschikt is om waardevolle boten te beschermen als monument. Een ontwerp van decreet houdende de bescherming van vaartuigen zal ingediend worden in het Vlaams Parlement.

ARCHEOLOGIE

Het beleid inzake archeologie staat nog in de kinderschoenen in vergelijking met de monumentenzorg. Het decreet tot bescherming van het archeologisch patrimonium bestaat ook nog maar sinds 1993.

De archeologie is opgenomen in de oriënteringsnota monumentenzorg die in november '97 door het Vlaams Parlement werd goedgekeurd. Hierin wordt gepleit voor een sensibiliserende publieksarcheologie en voor een grotere samenwerking tussen het IAP, de universiteiten en de provinciale of stedelijke diensten.

Om het archeologiebeleid krachtiger te maken zal het maatschappelijk draagvlak voor de archeologie moeten vergroten.

Hiertoe is een goede sensibilisering noodzakelijk, het meer toegankelijk en begrijpelijk maken van de archeologie.

De verantwoordelijkheid van degene die schade berokkent aan de bodem moet meer geduid worden. In die zin zou België de **conventie van Malta** moeten ratificeren. Deze conventie bepaalt dat de veroorzaker van bodemingrepen het archeologisch onderzoek van de bodem mee moet betalen. Ik zal inzake de ratificatie de nodige initiatieven nemen die binnen mijn bevoegdheid liggen.

Het dagelijks archeologiebeleid werd volledig gedelegeerd naar het **Instituut voor het Archeologisch Patrimonium**, een wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Gemeenschap. Ik stel een studie in het vooruitzicht die de operationaliteit van deze instelling moet onderzoeken en voorstellen doen om deze te optimaliseren.

Luc MARTENS